

EVOLUȚII GEOPOLITICE GLOBALE ȘI REGIONALE PROBABILE ÎN SECOLUL XXI (III)

PROBABLE GLOBAL AND REGIONAL GEOPOLITICAL DEVELOPMENTS IN THE XXI CENTURY (III)

*General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Rezumat: În lucrare autorul prezintă, pe scurt, posibile evoluții geopolitice globale și regionale în secolul XXI, pe baza analizei unor puncte de vedere exprimate de specialiști străini și români în numeroase lucrări apărute, în ultimii ani, pe acest sensibil și complex subiect. O atenție deosebită se acordă cărții publicate de **fondatorul STRATFOR, GEORGE FRIEDMAN „Următorii 100 de ani – Previțiuni pentru secolul XXI”**, apărută în România la Editura Litera în 2012. Evoluțiile prevăzute pe termen mediu și lung vor afecta, practic, toată populația pământului și toate regiunile sale, cu consecințe dramatice, în plan economic, financiar, social, militar și de mediu. Cei mai mulți specialiști în geopolitică apreciază, cu argumente și pe bună dreptate, că vor urma decenii complicate, cu frământări și războaie, cu răsturnări spectaculoase de situații și cu reconfigurări **majore ale zonelor de influență ale puterilor relevante**, cu influențe importante și asupra României.

Cuvinte-cheie: evoluția geopolitică; SUA; Rusia; Stratfor; George Friedman; Europa; Asia; Pacific; falii geopolitice; Dezvoltare Durabilă.

Abstract: In the paper, the author briefly presents possible global and regional evolutions of geopolitics in the XXI century grounded on the analysis of some regards expressed by foreign and Romanian specialists in many papers appeared in the late years on this subject. A special attention is granted to the book published by STRATFOR founder George FRIEDMAN “The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century”, edited in Romania to the Litera Publishing House in 2012. The evolutions forecasted on medium and long term will practically damage all Earth’s population and its regions, with dramatic consequences on economic, financial, social, military and environmental plan. The most of the geopolitics’ specialists appreciate with arguments and grounded there will be following intricate decades with riots and wars with spectacular up side downs of situations and

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al Consiliului Onorific al AOSR, secretar științific al Secției de Științe Militare. Tel: 0722.303.015, E-mail: mincu_constantin@yahoo.com

major reconfigurations of areas of influence of major powers with important influences also over Romania.

Keywords: *Geopolitical evolutions; USA; Russia; STRATFOR founder George FRIEDMAN; Europe; Asia; Pacific; geopolitical gaps; sustainable development.*

1. Introducere

În prima și a doua parte a materialului „Evoluții geopolitice globale și regionale probabile în secolul XXI” prezentate la congresul al V-lea al AOȘR din luna mai 2013 (partea I) și la Conferința Internațională cu tema „Eco-Economia și dezvoltarea durabilă”, desfășurată la Brașov (20-21 septembrie 2013), partea a II-a, am adus în atenția celor interesați de subiect, viziunea directorului STRATFOR George FRIEDMAN asupra evoluției probabile a lumii în următorii o sută de ani, viziune aprobată și contestată în aceeași măsură de numeroși specialiști în geopolitică și geostrategie, străini și români.

În cadrul celor două activități menționate mai sus s-au prezentat rezerve și critici asupra lucrării lui George FRIEDMAN, principalele elemente de dezacord fiind: autorul reprezintă cu prea multă ardoare punctele de vedere ale centrelor de putere americane (Președinte, Congres, Guvern, Pentagon, Serviciile Secrete, mediul de afaceri etc.) și, din această cauză este subiectiv; este imposibil să faci predicții așa de amănunțite pentru evoluția lumii în următorii 100 de ani; problematica economică, cea demografică și cea informațională sunt tratate fără un suport științific adecvat; este exagerată puterea militară americană și, îndeosebi, puterea navală; în abordarea așa-ziselor „falii geopolitice” sunt, în principal, expuse dorințele puterii nord-americane; autorul nu utilizează în carte nici un aport științific și nu indică o listă bibliografică din care să extragem și alte puncte de vedere.

Fără a fi un suporter fără rezerve al directorului STRATFOR se cuvine, pentru echilibru, să arătăm și câteva argumente în favoarea sa și a cărții „Următorii 100 de ani”.

- **George FRIEDMAN** nu este un oarecare care își dă cu părerea, este un politolog american, fondator și director general al STRATFOR, o agenție privată de analiză geopolitică, luată serios în seamă de structurile de putere americane, dar și de multe guverne străine din țări importante (Marea Britanie, Franța, Germania, Japonia, China Rusia etc.). Chiar și unii guvernanți români, în rarele lor perioade de luciditate, apelează la expertiza și eforturile sale. Se știe că a vizitat România de două ori (2010 și 2013) și a făcut aprecieri de loc flatante la adresa României în ceea ce privește apărarea intereselor sale legitime în cadrul NATO și UE, dar și în contextul evoluțiilor mondiale viitoare.

- În spatele lui Friedman stau zeci de specialiști ai institutului său, mare parte proveniți din aparatul guvernamental și militar american, cu serioase

cunoștințe și experiență în problematica complexă a lumii contemporane, în analiza evoluțiilor geopolitice și, de ce să nu recunoaștem, cu legături solide la Pentagon, CIA, FBI, NSA și alte structuri de putere americane.

- Este de luat în seamă că analizele efectuate la cerere sau nu, de către „centrele de gândire” americane sunt preluate și comparate, în vederea fundamentării deciziilor pe termen mediu și lung (spre deosebire de modul cum procedează unele țări est-europene, între care și România, devenite mai devreme sau mai târziu țări membre NATO, care, își „fundamentează” deciziile importante pe considerente conjuncturale și emoționale, fără a apela la cei care, voluntar, ar putea da o mână de ajutor).

- Aparatul științific care lipsește în carte se poate considera întreaga bază de date și informații stocate timp de mulți ani la STRATFOR, precum și munca zilnică de analiză efectuată asupra tuturor evenimentelor importante ale momentului (a se vedea buletinele și comunicatele STRATFOR cu privire la Siria, Egipt, Afganistan, Iran, Irak, China, Africa etc.).

Ar mai fi multe de adăugat pro și contra, dar ne oprim aici, lăsând eventualilor critici să discernă singuri și să identifice elementele care să susțină sau să combată aserțiunile și previziunile din lucrarea analizată. O mână de ajutor poate veni din partea competitorilor istorici de ieri, de astăzi și din viitor ai americanilor (ruși, chinezi etc.) care, în mod cert, au alte viziuni și interese.

De fapt și autori români militari și civili care au publicat cărți, studii și articole pe probleme de geopolitică și geostrategie au avut și au păreri, de multe ori diferite față de posibilele evoluții în spațiile zonale, regionale și global. Este însă necesar un studiu critic aprofundat cel puțin al lucrărilor indicate în bibliografia selectivă. Așa cum am arătat în părțile I și II publicate deja, evoluțiile prevăzute pe termen mediu și lung vor afecta, practic, toată populația pământului și toate regiunile sale, cu consecințe dramatice în plan economic, financiar, social, militar și de mediu. Un subiect în analiză este și România, situată, din punct de vedere geopolitic, pe una din faliile posibile și în apropierea altor surse de pericole, ce se vor manifesta, în viitorul nu prea îndepărtat.

2. George Friedman despre România

Înainte de a continua prezentarea previziunilor de la orizontul anilor 2020, 2040 și pe mai departe să vedem analiza făcută de directorul STRATFOR la vizita sa din 2010¹ și repetată mult mai direct și expresiv, în 2013 (desigur, doar unele secvențe, pentru că spațiul nu permite o redare *in extenso*).

- **UE și NATO** nu asigură României securitatea la care se gândea când a

¹ Declarația la HotNews.ro, Marți 16 noiembrie 2010, text redat de Anne-Marie Blejan.

vrut să adere, de aceea România trebuie să își întărească suveranitatea, să aibă propria politică, bazată pe urmărirea intereselor naționale. Ultimii 20 de ani au fost un interludiu plăcut în istorie, de acum românii trebuie să-și gândească viitorul, dar e mai comod pentru ei să se pretindă neajutorați și să le decidă alții viitorul.

- După sfârșitul Războiului Rece, România a vrut, mai mult decât orice, să devină o țară normală. Iar definiția a ceea ce înseamnă normal a fost pentru ea să devină membru NATO și al UE și apoi a crezut că va fi ca toți ceilalți și în această modalitate de a se adapta nu și-a definit identitatea.

- Ca să fii o națiune suverană e nevoie să ai controlul asupra suveranității, a viitorului tău național, a **puterii militare și economice** pe care o ai. Românii – și nu numai ei – și-au spus că, dacă sunt membri ai UE și NATO aceste organizații vor avea grijă de ea și ea va fi liberă să se ocupe de alte lucruri. Și cred că asta e problema: pentru că eu nu cred că UE are grijă de voi, în mod cert nu cred că NATO o face, că v-ar proteja dacă s-ar întâmpla ceva. Și trebuie să vă dezvoltați instituțiile suveranității dar asta se face greu, este scump și nu e tocmai confortabil. În această fază se află România.

- Aveți un sistem financiar care nu e numai sub controlul Bruxelles-ului, ci și sub controlul italian, austriac și al altora. Chestiunea e următoarea: ați fost dispuși să renunțați la suveranitate în schimbul securității. Și întrebarea este – sunteți în siguranță? Înfloreste economia românească? Ideea este să lăsați să treacă doar câțiva ani. Eu însă cred că atunci când în centrul UE se află o mașină uriașă de export, țările mai mici nu își pot găsi un loc în UE și nu se pot proteja de exporturile germane. Nu văd în UE siguranța economică pe care o căutați. NATO, în ciuda întâlnirilor instituționalizate nu mai funcționează ca o alianță militară.

- Nu mi-e clar că înțeleg care sunt interesele naționale fundamentale ale României și ce riscuri este pregătită să își asume. Cred că e în poziția în care nu vrea să își asume nici un risc, ceea ce e perfect rezonabil, însă trăiți într-un colț de lume în care nu prea există opțiuni.

- NATO încearcă să se redefinească, însă cum putem avea o alianță militară când europenii nu au armată (n.a. – situația din România este și mai gravă). Și, în final, se va ajunge ca americanii și britanicii să treacă la acțiune și europenii să îi condamne. Și americanii nu prea mai au apetit pentru intervenții. Însă cel mai important lucru este că starea psihologică de securitate și realitatea obiectivă a poziției României sunt diferite. Ideea că în aceste două instituții multilaterale ați găsit securitatea trebuie examinată cu multă grijă, pentru că nu este tocmai securitatea pe care o credeți. Asta nu înseamnă că trebuie să părăsiți UE și NATO. Cred că România are nevoie de relații bilaterale cu alte țări. Nicio țară nu va intra în relații bilaterale cu o altă țară decât dacă are interese. Și România trebuie să fie în poziția în care să reprezinte greutatea în calitate de aliat.

• Un alt lucru pe care trebuie să îl aibă (România) este o armată. Veți zice că e costisitoare. Iar eu vă voi spune să vă uitați la secolul trecut: 5% din PIB ar fi o sumă colosală, dar ce ați fi plătit să evitați rușii și germanii. Dacă voi credeți că nu există amenințări și nu vor mai exista atunci sunteți într-o poziție foarte rațională. Pe de altă parte, trebuie să vă gândiți că în această parte de lume nu a fost un secol fără vreo tragedie. Și în aceste condiții 5% nu înseamnă atât de mult.

În opinia mea este importantă studierea în întregime, a intervențiilor lui George FRIEDMAN, referitoare la România din 2010 și 2013, în corelație cu ideile avansate în cartea „Următorii 100 de ani”.

Interesant că atât în 2010 cât și în 2013 politicienii români mai importanți cât și media nu au acordat nicio atenție spuselor directorului STRATFOR. Pot fi unele explicații posibile:

- au un sentiment vag de vinovăție față de situația în care au adus România în ultimii 23 de ani (variantă mai puțin probabilă);
- au alte agende, ascunse opiniei publice românești, în care urmăresc doar interesele proprii, pe termen scurt și avantajarea unor cercuri de interese politice economice și financiare străine (probabilitate mare);
- s-au înhămat cu prea mare pasiune la căruța globalizării, situație în care România nu poate fi decât victimă (probabilitate crescută);
- pur și simplu nu le pasă nici de viitorul României și nici de viața cetățenilor ei.

Legat de subiectul securității României ne putem referi pe scurt la situația Armatei României, așa cum este ea prezentată în proiectul **Cărții Albe**, înaintat, recent, în Parlament:

- efectiv aprobat: 90.000 oameni, bugetat – 82.000 oameni. A fost redusă față de 1989 cu 73%. Care altă instituție a statului român a mai fost astfel maltrată?! Culmea este că sunt indivizi care vor să o reducă și mai mult;
- buget în 2012 – 1,26% din PIB (pe hârtie). În realitate, prin manevre obscure a fost doar de 0,9%;
- rezultă o stare extrem de gravă, cu consecințe negative profunde pe termen mediu și lung, cu afectarea viitorului țării. O armată distrusă din punct de vedere numeric, moral, al pregătirii și armamentului nu mai poate fi refăcută într-un timp mai scurt de douăzeci de ani, cu urmările de rigoare (?!). Dar cui îi mai pasă?

Dar e timpul să revenim la previziuni.

3. China 2020 – Tigru de hârtie

În lumea de astăzi ceea ce se întâmplă grav în orice colț al lumii afectează într-un fel sau altul întreaga populație a globului și întregul echilibru geopolitic. Iar când este vorba de evoluțiile politice, economico-financiare și militare ale unor

mari puteri existente sau în devenire situația trebuie privită cu și mai multă atenție, inclusiv în România.

Cazul Chinei 2020, în viziunea lui George FRIEDMAN² ar putea pleca de la unele considerente greu de contestat.

- Un sfert din populația lumii trăiește aici, economia sa a avut un avânt impresionant în ultimii 30 de ani, însă acest ritm nu va mai putea fi susținut mult timp. O dezvoltare mai lentă presupune probleme sociale și politice substanțiale, existând posibilitatea ca unitatea ei să nu mai reziste.

- Geografia Chinei face puțin probabil ca această țară să devină o falie activă. Dacă ar fi să devină o zonă de conflict asta s-ar întâmpla mai puțin probabil ca urmare a atacului din partea Chinei cât mai degrabă ca urmare a atacului altora asupra Chinei, cu scopul de a profita de slăbiciunile ei.

- Din punct de vedere geopolitic China este o insulă. Evident că nu este înconjurată de ape, dar este înconjurată de teritorii de netrecut și de terenuri pustii, care o izolează de restul lumii (în nord Siberia și stepa mongolă, la sud-vest munții Himalaya, la sud o alternanță de munți și junglă, dar la est este oceanul).

- Marea majoritate a populației Chinei locuiește de-a lungul celor 1600 de kilometri de coastă, populând treimea din suprafața țării aflată la est, celelalte două treimi fiind aproape nepopulate.

- China nu a fost și nu este agresivă și s-a implicat cu intermitențe în problemele mondiale. Nu trebuie uitat că această țară nu s-a implicat permanent în comerțul internațional, închizându-și porțile periodic evitând orice contact cu străinătatea.

- Implicarea europenilor în China începând cu mijlocul secolului al XIX-lea, când China trece printr-una dintre perioadele sale izolaționiste, a dus, în final, la dezvoltarea unui comerț intens cu coasta de Est, ducând pe de o parte la bogăție în această zonă și pe de altă parte la accentuarea dezechilibrului cu zonele din centrul și vestul țării.

- Începând cu 1949 a urmat perioada comunistă sub controlul lui Mao, care, a readus țara la starea de izolare.

- Urmașii lui Mao au decis să încerce să realizeze o Chină îmbogățită de pe urma comerțului internațional, dar unită sub un singur guvern puternic. Aceste acțiuni au avut efecte pozitive, dar și negative (bogăție, sărăcie, dezechilibre, probleme politice și sociale etc.).

- Analiza arată că echilibrul și dezvoltarea nu vor putea fi menținute la nesfârșit (nu poate exista mult timp un capitalism controlat de stat). Apar tot mai

² George Friedman, *Următorii 100 de ani – previziuni pentru secolul XXI*, Editura Litera, București, România, 2012, pp. 100-113.

vizibile problemele economico-financiare și polarizarea extremă între bogați și săraci. Apare tot mai evident faptul că problema Chinei este de ordin politic. Țara este ținută laolaltă cu ajutorul banilor, nu al ideologiei. Există riscul pierderii controlului, cu consecințe majore pentru acest mare stat asiatic.

- Statul, partidul și securitatea sunt la fel de afectate de declinul ideologic ca și restul societății. Dacă va fi într-adevăr o criză economică, atunci conducerea centrală va trebui să găsească o nouă ideologie care să o înlocuiască pe cea comunistă, în care nu mai crede nimeni. Dacă chinezii nu mai pot crede în comunism, încă mai pot crede în China. Guvernul va încerca să limiteze dezintegrarea sporind naționalismul și xenofobia („străinii sunt de vină”).

- Cea mai probabil confruntare va fi cu Japonia și/sau cu Statele Unite, ambii inamici istorici cu care China are deja conflicte latente. Totuși, probabilitatea unei confruntări militare cu japonezii sau cu americanii este limitată (slăbiciuni economice, militare, o flotă încă slabă etc.).

- În condițiile geopolitice date China are trei căi posibile de urmat în viitor: prima îi permite să continue să crească într-un ritm astronomic, la infinit. Nicio țară nu a mai făcut așa ceva, iar China nu va fi o excepție; o a doua cale posibilă ar fi recentralizarea Chinei, astfel putând fi controlate conflictele de interese care s-ar putea ivi ca urmare a unei încetiniri a dezvoltării economice, control executat de o conducere guvernamentală centrală puternică (scenariu mai aproape de adevăr); o a treia posibilitate ar fi, sub stresul unei căderi economice China să se fragmenteze după vechile linii regionale de democrație, în timp ce guvernul central ar slăbi și ar deveni tot mai șubred.

Rămâne de văzut care scenariu va prinde viață în următorii 15-20 de ani.

4. Rusia 2020 – Meciul Revanșă

În ceea ce privește evoluțiile din Rusia, noi românii trebuie să fim foarte atenți și, prin urmare, preocupați de semnale mai mult sau mai puțin relevante ce vin din acel imens spațiu euroasiatic. O istorie tragică pentru noi, de trei sute de ani, trebuie să ne facă deopotrivă reticenți și vigilenți în relația complicată cu marea putere de la Est. Se spune că marile puteri calcă pe statele mici pentru că nu le observă. Noi am pățit-o, până acum, de vreo treisprezece ori, cu consecințe grave pe toate planurile, fie că am fost aliați, fie că am fost inamici (nu prea au fost diferențe între cele două ipostaze). Nu cred că avem ceva de pierdut dacă luăm în calcul ipotezele cele mai nefavorabile și, în contextul acestui articol, luăm act de ideile și punctele de vedere ale directorului STRATFOR, referitoare la Rusia și nu numai. Chiar dacă ne place sau nu, evoluțiile din spațiul exsovietic ne afectează direct pe cei de astăzi, dar și pe urmașii noștri, în perspectiva următorilor 100 de ani, iată deci unele posibile evoluții.

- Conflictele majore se repetă în geopolitică. Franța și Germania, de pildă, au dus nenumărate războaie, așa cum a fost și cazul Poloniei și Rusiei. Când un singur război nu rezolvă o problemă geopolitică, el se tot reia, până se ajunge la un rezultat. Conflictele semnificative au rădăcini adânci și nu dispar prea ușor. Nu trebuie uitat cât de repede a dus geopolitica Balcanilor la repetarea războaielor în secolul trecut.

- Rusia ocupă partea de est a Europei și s-a confruntat cu restul teritoriilor în diverse ocazii. Războaiele napoleoniene, cele două Războaie Mondiale și Războiul Rece, toate s-au purtat cel puțin în parte, pe tema statului Rusiei și a relațiilor sale cu restul Europei. Nici unul dintre aceste războaie nu a reușit să rezolve definitiv această chestiune, căci, la final, Rusia unită și independentă a supraviețuit. Problema este că însăși existența unei Rusii unite reprezintă o potențială provocare pentru Europa.

- Rusia este o regiune vastă, cu o populație extrem de numeroasă. Este mult mai săracă decât restul Europei, dar dispune de 2 mari bogății – teritoriul și resursele naturale.

- Războiul Rece se pare că doar a ridicat problema Rusiei. Dacă Federația Rusă ar fi căzut în anii '90, și regiunea s-ar fi fragmentat în multiple state mai mici, puterea rusă ar fi dispărut și, odată cu ea provocarea pe care o reprezintă pentru Europa. Slăbiciunile, ezitățile și scindările americanilor, europenilor și chinezilor au împiedicat acest scenariu.

- Simplul fapt că Rusia nu s-a dezintegrat ne indică faptul că problema geopolitică rusă va reapărea. Conflictul nu va fi o repetare a Războiului Rece, așa cum Primul Război Mondial nu a fost o repetare a războaielor napoleoniene. Dar va fi o reafirmare a problemei ruse fundamentale: dacă Rusia va deveni un stat unit, care vor fi granițele lui și care vor fi relațiile cu vecinii săi? Această întrebare va reprezenta următoarea fază majoră din istoria lumii – în 2020 și în anii dinainte.

- Dacă vrem să înțelegem comportamentul și intențiile Rusiei trebuie să începem cu slăbiciunile sale fundamentale:

- granițele, mai ales cele din Nord-Vest (coridorul Câmpiei Nord-Europene);

- curajul Rusiei a fost oarecum știrbit de căderea comunismului. Sankt Petersburg, bijuteria sa, se afla la circa 1609 km depărtare de trupele NATO în 1989, iar în iunie 2008 distanța s-a scurtat la vreo 113 km;

- problema strategică a Rusiei vine din faptul că țara este vastă și cu mijloace de transport relativ modeste. Dacă Rusia ar fi atacată simultan de-a lungul întregii sale periferii, ar fi incapabilă, în ciuda dimensiunii și forțelor ei, să se apere cu ușurință. Ar avea dificultăți în mobilizarea forțelor și în desfășurarea lor pe fronturi multiple, trebuind astfel să mențină o armată extrem de mare, pregătită tot

timpul de acțiune. Această presiune determina o grea povară economică pe umerii Rusiei, subminează economia și o face să cedeze din interior.

- Protejarea frontierelor nu este, în prezent, singura problemă a Rusiei. Rușii sunt conștienți de faptul că se confruntă cu o criză demografică de proporții. Populația actuală numără aproximativ 145 de milioane de locuitori, iar previziunile pentru 2050 oferă o cifră cuprinsă între 90 de milioane și 125 de milioane. Acest fenomen va avea efecte directe asupra puterii militare și ambițiilor Rusiei.

- Problemele geopolitice, economice și demografice se vor accentua, dar Rusia va trebui să opteze pentru un curs de cooperare sau pentru confruntare. Un atu este problema exporturilor de energie în Europa și dependența importantă a Germaniei față de Rusia.

- În următorul deceniu, Rusia va de veni din ce în ce mai bogată (comparativ, cel puțin, cu starea ei din trecut), dar nesigură din punct de vedere geografic. Prin urmare, se va folosi de o parte din averea sa pentru a crea o forță militară potrivită pentru a-i proteja interesele, zone - tampon pentru a o apăra de restul lumii – și apoi zone – tampon pentru zonele – tampon, (cu această concepție se poate ajunge până la Gibraltar?!);

- Acțiunile Rusiei se vor desfășura în trei etape: în prima – refacerea influenței și al controlului efectiv în fosta Uniune Sovietică; în cea de-a doua etapă, Rusia va căuta să creeze un al doilea strat de zone – tampon dincolo de granițele Uniunii Sovietice (n.a. – atenție România); în cea de-a treia etapă – care se va desfășura, de fapt, de la bun început, Rusia va încerca să prevină formarea de coaliții antirussești.

- Rusia are probleme și cărți de jucat în toate direcțiile, astfel:

- ❖ **Caucazul** cu încrengătura de probleme cu vecinii de la sud și cu Turcia (probleme istorice, economice, demografice, religioase etc.) este suficient să privim harta zonei și să recunoaștem evenimentele recente (1990-2013);

- ❖ **Asia Centrală** este o regiune vastă, cuprinsă între Marea Caspică și granița chineză. Este în primul rând, o regiune musulmană și a suferit după prăbușirea Uniunii Sovietice; analiza poate avea în vedere resursele energetice din zonă, concepția pentru adjudecarea acestora, dar și gravele probleme ce decurg din diferențele culturale și religioase;

- ❖ **teatrul european** reprezintă, desigur, zona aflată imediat la vest de Rusia. În această regiune, granițele de vest ale Rusiei se împart cu trei țări baltice (Estonia, Letonia și Lituania) și cu două republici independente, Belarus și Ucraina. Toate aceste țări au fost cândva membre ale Uniunii Sovietice. Dincolo de aceste țări se află centura de foști sateliți ai Uniunii Sovietice: Polonia, Slovacia, Ungaria, România și Bulgaria. Rușii trebuie (consideră ei) să domine Belarusul și Ucraina pentru securitatea lor națională de bază. Țările baltice vin pe locul doi, dar

sunt și ele importante. Europa de Est nu este (încă) o zonă critică, atât timp cât rușii sunt ancorați în Carpați la sud și dispun de forțe puternice în Câmpia Nord-Europeană. Însă teama că Ucraina se va apropia prea mult de Uniunea Europeană și NATO, creează reacții violente la Moscova, făcând Kremlinul să activeze, la nivel maxim, vestitele și temutele sale servicii secrete. De fapt, în mare măsură, Ucraina și Belarusul au intrat sub influența Rusiei, în intervalul 2008-2013.

Situația actuală a celor trei țări baltice stresează și nemulțumește profund Moscova, iar evoluțiile, în viitor, pot fi imprevizibile. Pe de altă parte polonezii, dar și ceilalți est-europeni nu au nici cea mai mică urmă de încredere în intențiile Rusiei. De aici poate porni orice confruntare. Rușii pot trăi cu o regiune baltică neutră. Trăind însă alături de o regiune baltică membră NATO și apropiată americanilor, se confruntă, pur și simplu, cu un risc pe care nu și-l pot asuma. Pe de altă parte, americanii, după ce au lăsat-o mai moale în Asia Centrală și nevoiți să fie mai precauți în Caucaz nu se pot retrage din Regiunea baltică. Orice compromis legat de cei trei membri NATO ar crea panică în Europa de Est. Atitudinea Europei de Est ar deveni imprevizibilă, iar posibilitatea ca influența rusă să se extindă înspre vest ar spori. Rusia este cea mai interesată, dar poziția americană nu este una neînsemnată. Probleme grave pot apare cu Polonia, dacă subordonarea totală de către Rusia a Ucrainei și Belarusului se va concretiza. Rușii vor acționa din ce în ce mai activ prin minoritățile sale, din țările baltice și din Republica Moldova pentru a-și conserva și extinde spațiul de influență. Un factor important în ecuația geopolitică este că deja Armata Rusă s-a pus pe picioare, începând cu anul 2000, reprezentând o amenințare serioasă pentru toți vecinii săi și chiar pentru Statele Unite. În acest context, poziția și politica Statelor Unite față de Europa de Est și țările baltice va reprezenta factorul cheie, în ținerea sub control a instituțiilor agresive ale Rusiei. Dată fiind puterea americană, nu va exista un atac direct al rușilor, iar americanii nu vor permite vreo aventură de-a aliaților lor. Rușii vor încerca să creeze presiune asupra Statelor Unite altundeva în Europa și în alte părți ale lumii. Vor urmări să destabilizeze țări precum Slovacia și Bulgaria.

Strategia de bază a Rusiei va consta în încercarea de a destrăma NATO și de a izola Europa de Est. Problemele se vor complica prin implicarea Germaniei, Franței și altor țări occidentale dependente din punct de vedere energetic de Rusia. Din nou Statele Unite vor juca rolul de moderator și vor uza de puterea lor globală pentru a descuraja excesele de putere. În ultimă instanță va conta foarte mult unde se va stabili falia. Dacă resuscitarea Rusiei se va dovedi o criză de proporții minime, rușii vor domina Asia Centrală și Caucazul și vor absorbi, probabil, Republica Moldova, dar nu vor putea să absoarbă și statele baltice, nici să domine vreo națiune la vest de Caucaz. Dacă totuși rușii reușesc să absoarbă statele baltice și să câștige aliați importanți în Balcani, cum ar fi Serbia, Bulgaria și Grecia – sau

țări din Europa Centrală, cum ar fi Slovacia – competiția dintre Statele Unite și Rusia va fi mult mai intensă și mai înspăimântătoare.

Sunt învățăminte de tras pentru România, din aceste posibile evoluții? Fără îndoială că da, dacă politicienii actuali și viitori vor dezvolta atitudini și capacități care să ofere unele garanții de păstrare a viabilității statului român într-un mediu geopolitic tot mai complicat. Un element cheie este și va rămâne Armata Română dacă procesul de distrugere a acesteia va fi stopat. Să sperăm că ne vom trezi la timp.

BIBLIOGRAFIE

- Amipur Katajun, Beeman William O., Etheshami Anoushirvan, Halliday Fred, Hourcade Bernard, Kapiszewski Andrzej, Posch Walter, Reissner Johannes, *Iranian Challenges*, publicat de Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate, 2006.
- Bădescu Ilie, *Tratat de geopolitică*, Editura „Mica Valahie”, 2004.
- Brzezinski Zbigniew, *Marea dilemă – a domina sau a conduce*, Editura Scripto, București, 2005.
- Brzezinski Zbigniew, *Triada geostrategică. Conviețuirea cu China, Europa, Rusia*, Editura „Historia”, București, 2000.
- Buzan Barry, Waver Ole, Wilde Juan de (1998) „*Security A New Framework For Analysis*”, Boulder, Londra, Lynne Rienner Publishers.
- Chauprade Aymeric; Thual, Francois, *Dicționar de geopolitică*, Grupul Editorial Corint, 2003.
- Claval Paul, *Geopolitică și geostrategie*, Editura Corint, București, 2001.
- Diechlhoff Alain, *Națiune și rațiune de stat. Identitățile naționale în mișcare*, Editura Curtea Veche, București, 2003.
- Dughin Alexandr, *Bazele geopoliticii – viitorul geopolitic al Rusiei*.
- Dungaciu Dan, *Națiunea și provocările (post) modernității*, Editura Tritonic, București, 2004.
- Duțu Petre, *Apărarea colectivă – O necesitate a menținerii integrității statale naționale. Acțiunea armatei României în cadrul apărării NATO*, București. Editura Universității Naționale de Apărare, 2005.
- Eliade Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Univers Enciclopedic și Editura Științifică, București, 1999.
- Fedorovsky Vladimir, *De la Rasputin la Putin*, Editura Vivaldi, București, 2003.
- George Friedman, *Următorii 100 de ani – previziuni pentru secolul XXI*, Editura Litera, București, România, 2012.

- Gilpin Robert, *Economia mondială în secolul XXI. Provocarea capitalismului global*, Editura Polirom, 2004.
- Gore John, *Chaos Complexity and the lucidity*, Washington D.C., Universitatea Națională de Apărare, 1996.
- Held David, McGrew Anthony, Goldblatt David, Perraton Jonathan, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, 2004.
- Hermet Guy, *Istoria națiunilor și naționalismului în Europa*, Institutul European, 1997.
- Huntington Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București, 2000.
- Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonatori), *Enciclopedie politică și militară, LUMEA 2009*, Editura CTIEA, București, România, 2009.
- Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonatori), *Enciclopedie politică și militară, LUMEA 2011*, Editura CTIEA, București, România, 2011.
- Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian (coordonatori), *Enciclopedie politică și militară, LUMEA 2013*, Editura RAO, București, România, 2013.
- Kaldor Mary, *Războaie noi și vechi*, Editura Antet, 1999.
- Kernic Franz, Paul Hirst, *Război și putere în secolul 21*, Editura Antet, 2001.
- King Alexander, Schneider Bertrand, *Prima revoluție globală: o strategie pentru supraviețuirea lumii*, Editura Tehnică, 1993.
- Kissinger Henry, *Diplomația*, Editura Bic All, 2002.
- Lacoste Yves, *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris, 1983.
- Marin Vasile, *Geopolitica și noile provocări ale secolului XXI*, Editura Universității Transilvania, Brașov, 2004.
- Mateeva Ana, *EU stakes in Central Asia*, publicat de Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate, 2006.
- Moștoflei Constantin, Duțu Petru dr., „*Apărarea colectivă și apărarea națională în contextul integrării României în NATO și aderării la Uniunea Europeană*”, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005.
- Mureșan Mircea și gl.bg.(r) Văduva, Gheorghe, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura UNAP, București, 2006;
- Neumann Victor, *Neam, popor sau națiune? – despre identitățile politice europene*, Editura Curtea Veche, București, 2003.
- Nicolaescu Gheorghe, *Globalizare, regionalizare și stat*, în *Impact strategic* nr.4-5/2002, Centrul de Studii Strategice și de Securitate.
- Nicolaescu Gheorghe, Simileanu Vasile, *Globalizarea informaticii*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Top Form, București, 2005.

- Nicolaescu Gheorghe, *Gestionarea crizelor politico – militare*, Editura Top Form, București, 2003.
- Nicolaescu Gheorghe, *Geopolitica securității*, Editura U.N.Ap. „Carol I”, București, România, 2010.
- Nivet Bastien, *Security by proxy?: The EU and (sub)-regional Organizations: The Case of ECOWAS*, publicat de Institutul Uniunii Europene pentru Studii de Securitate, 2006.
- Onișor Constantin gl. bg. prof. univ. dr., *Teoria strategiei militare*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.
- Popa Vasile, *Implicațiile Globalizării asupra Securității Naționale*, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- Sapperstein Glenn, *Chaos Therapy: The essentials for literary applications* – Naval War College, 1995.
- Siniscalchi Joseph, Colonel, USAF, Non – *Lethal Technologies: Implications For Military Strategy*, Center for Strategy and Technology Air War College, Air University, Maxwell Air Force Base, Alabama – USA – 1998.
- Siteanu Eugen, *Războiul bazat pe cunoaștere (războiul cognitiv)*, revista Impact strategic, nr. 3 (24)/2007.
- Smith Anthony, *Naționalism și modernism*, Editura Epigraf; Chișinău, 2002.
- Steven Metz și Douglas V. Johnson II, *Asymmetry and U.S. Military Strategy: Definition, Background, and Strategic Concepts*, Institutul de Studii Strategice, U.S. Army War College, ianuarie 2001.
- Toffler Alvin, *Al Treilea Val*, Editura Antet, 2000.
- Toffler Alvin, *Puterea în mișcare*, Editura Antet.
- Volkov Vladimir, *Tratat de dezinformare*, Editura Antet, București, 2000.
- Waltz Kenneth N., *Omul, statul și războiul*, Editura Institutului European, București, 2000.
- Asimetria fenomenului terorist*, Editura Top Form, București, 2003.
- Confruntări asimetrice*, interviu realizat de revista *Gândirea militară românească*, nr. 4, 2002.
- Doctrina de informații și contrainformații a NATO*, 1996.
- Institutul Român de Studii Internaționale, *NATO: Ce este? Ce va fi? Noua Europă și Securitatea statelor mici*.
- Manualul NATO*, volum colectiv.
- Organizația Tratatului Nord – Atlantic, *Manualul N.A.T.O.*, Editura Ministerului Informațiilor Publice.

